

4.SINIF

OKUMA BECERİLERİ
METİN VE SORULARI

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

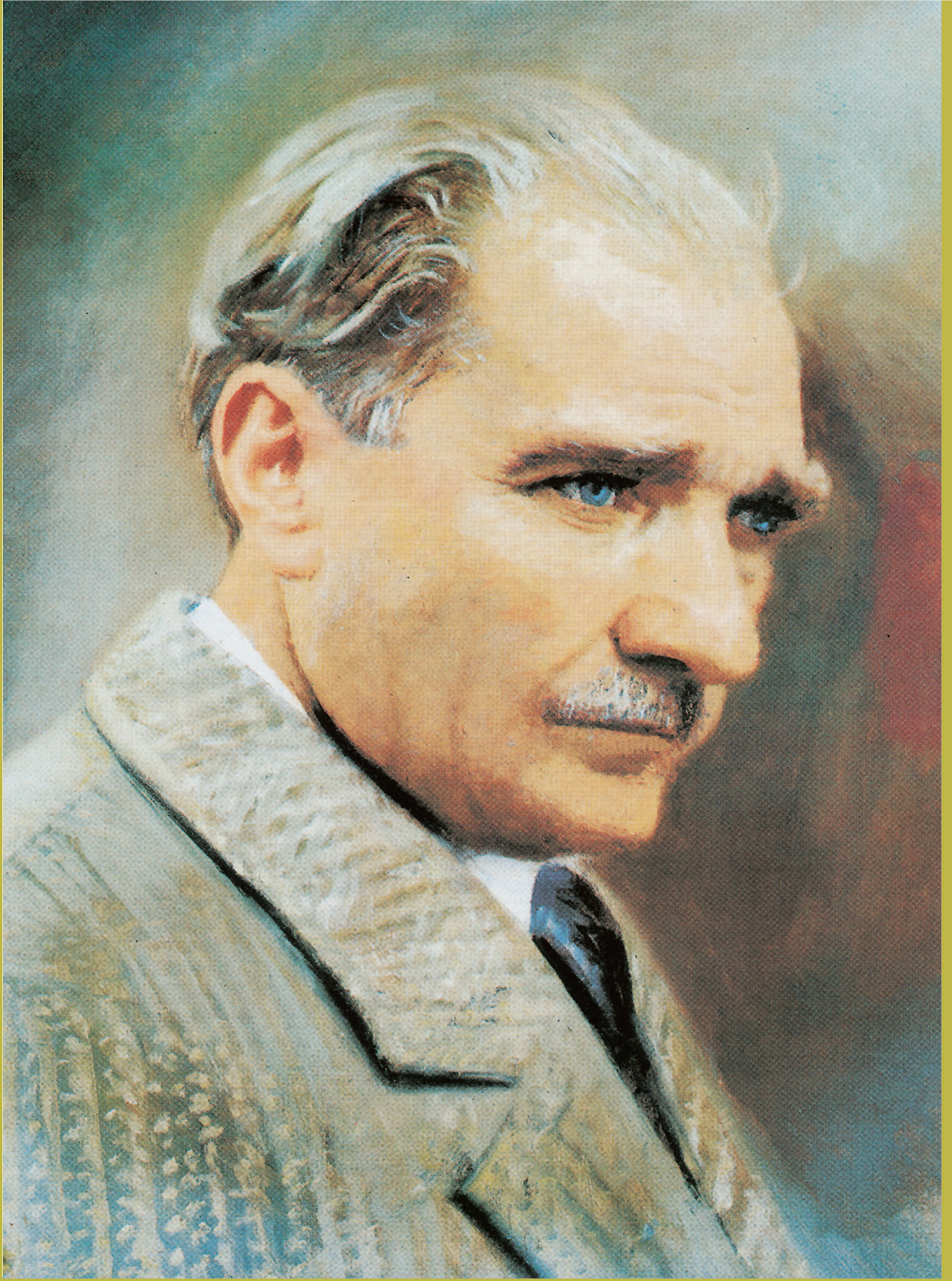
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KUZHEY KUTBU'NUN KRALLARI: KUTUP AYILARI

Kutup ayıları, Kuzey Kutbu dendiğinde pek çok kişinin aklına gelen ilk canlılar olsa gerek.

Derileri siyah olsa da bembeyaz görünen kürkleriyle, hele annelerinin dibinden ayrılmayan oyuncu yavrularıyla çok sevimli olarak tanımladığımız bu ayılar, aslında yaşadıkları bölgenin en yırtıcı hayvanlarıdır. Öyle ki hayvanlar dünyasında gücüyle ünlü olan aslanlardan ya da büyük beyaz köpek balıklarından bile güçlüdürler. Bunun yanında vücutları iri ve yağlı olmasına rağmen saatte 40 kilometre hızla koşabilecek kadar çeviktirler. Bu hızın, yarış atlarının hızına yakın olduğunu da belirtelim. Çok iyi yüzdüklerini ve saatlerce buzlu sularda kalabildiklerini de eklemek gerek elbette. İşte bu ve benzeri özellikleriyle kutup ayıları âdeta gücün ve dayanıklılığın sembolüdür. Yani metnimizin başlığını “Kuzey Kutbu’nun Kralları” koymamız boşuna değil!

Kutup ayıları, her ne kadar yalnızca Arktik bölgesinde (Kuzey Kutup dairesinin üstünde kalan bölge) yaşasa da dünyada yaşayan en büyük kara etoburu olma unvanı onlara aittir. Bu, dünyanın herhangi bir kara parçasında, onlardan daha iri bir etobur hayvana rastlayamayacağınız anlamına geliyor. Bu noktada, erkek bireylerin dişi bireylerden neredeyse iki kat daha büyük olduğunu da söylemeliyiz. Ancak dişi ya da erkek, özellikle karada olduklarında, kutup ayılarının korkması gereken başka hiçbir hayvan yoktur! Zaten foklar başta olmak üzere Ren geyiği, misk öküzü, kutup tilkisi gibi pek çok hayvan onların avı olabilir. Hatta kıyıya vuran beyaz balinalar bile... Kutup ayılarının çoğunlukla fokları avlamalarının nedeniyse fokların yağlı bir vücuda sahip olması. Çünkü kutup ayıları hayatta kalabilmek için büyük miktarda yağ gereksinim duyar.

Kutup ayıları, “deniz ayısı” olarak da bilinir. Çünkü bu görkemli hayvan tahmin edeceğimiz gibi yaşamının çoğunu okyanusta, okyanus kıyısında ya da okyanustaki deniz buzlarının üzerinde geçirir. Ayak yapıları, kürkleri ve kalın yağ tabakaları tam da bu ortamlara uygundur. Beşer santimetre uzunluğundaki kalın, kıvrık, keskin ve sağlam tırnaklarıyla avlarını yakalayıp tutmanın yanı sıra buz ya da kar üzerinde kaymadan hareket edebilirler. Ancak kutup ayılarının buz üzerinde yürürken kullandığı bir yöntem de vardır. Ne mi? Özellikle buz tabakası çok ince olduğunda ayaklarını birbirlerinden uzaklaştırarak ve vücutlarını aşağıda tutarak sürünür gibi yürürler. Böylece devasa kütlelerinin buza uyguladığı basıncı çevreye yayarlar. Bu sayede de buzun kırılmasını önlerler. Ancak yüzerlerken ayaklarının görevi değişir. Ön ayaklar kürek, arka ayaklarsa dümen gibi hareket eder.

Kutup ayılarının kürkleri de çok özeldir. Bu kürk her şeyden öte onların sığınağı gibidir. Çünkü kutup ayıları, hamilelik sırasında dişi bireylerin yapıp kullandığı yuvalar dışında, herhangi bir yuva kullanmaz. 11,5 santimetre kalınlıkta olabilen yağ tabakaları ve farklı uzunluklarda kıllardan oluşan iki katmanlı kürkleriyle buna gereksinim duymazlar. Saatlerce suda kalsalar bile dış katmandaki kıllar, iç katmandaki kılları ıslanmaktan korur. Sudan çıktıklarında hızlıca silkelenip kürklerindeki sudan kurtulurlar ve suya hiç girmemiş gibi yollarına devam ederler! Kürklerini ve yağ tabakalarını binaların dış cephelerine uygulanan, soğuğu içeri geçirmeyen, sıcaklığı da dışarı kaçırmayan bir yalıtım malzemesi gibi düşünebilirsiniz. İşte kutup ayılarının dondurucu soğuklarda rahatça yaşamasının sırrı bu! Üstelik bu özellikleri, Kutup ayılarının gece görüşü için kullanılan, ısıya duyarlı kamera ya da dürbün gibi aygıtlarla görülememesine neden olur.

Kutup ayılarıyla ilgili ilginç bilgiler bu kadar değil elbette. Örneğin bu ayıların tam üç göz kapağı olduğunu henüz söylemedik! Şaşırtıcı değil mi? Gelelim bunun nedenine. Kar yağdığında ve her yer bembeyaz olduğunda bazılarınız gözlerinizin kamaştığını hatta acıdığını deneyimlemiştir. Bu nedenle pek çok insan karlı günlerde, Güneş çok yüzünü göstermese de güneş gözlüğüyle dolaşır. Çünkü Güneş'ten gelen ve kardan ya da buzdan yansıyan morötesi ışınlar gözlerimizi rahatsız eder. Hatta uzun süre maruz kalırsa morötesi ışınlar "kar körlüğü" denen bir göz rahatsızlığına neden olur. İşte kutup ayılarının üçüncü göz kapağı, kar körlüğünü engellemeye yarar! Çünkü bu kapak sayesinde gözlerine ulaşan morötesi ışın miktarı azalır.

Kutup ayılarının su içmemesi de başka bir ilginç bilgi olarak eklenebilir. Aslında bunun nedeni Kuzey Kutbu'nda bulunan içilebilir suların çoğunun tahmin edeceğimiz gibi donmuş durumda olmasıdır. Ancak bu, yaşadıkları ortama son derece uyum sağlayan kutup ayıları için bir sorun değildir. Çünkü vücutlarında yağ yakımı sırasında gerçekleşen değişimler sonucunda su açığa çıkar. Bu su da onların gereksinimini karşılar. Nihayet son ilginç bilgi olarak burunlarının avlanmak için olmazsa olmaz organları olduğunu da iletmek isteriz. Koku alma duyuları o kadar gelişmiştir ki fokların kokusunu kilometrelerce öteden alabilirler.

Meltem Yenal, Bilim Çocuk, TÜBİTAK, Şubat 2021

(4. sınıf seviyesine uygun şekilde düzenlenmiştir.)

1. Metinde kutup ayılarına “gücün, dayanıklılığın sembolü ve Kuzey Kutbu’nun Kralları” denilmesinin sebepleri hangileridir?

Uygun olan bütün seçenekleri işaretleyiniz.

- Kürklerinin çok özel olması
- Aslanlardan ve büyük beyaz köpek balıklarından bile daha güçlü olmaları
- İri ve yağlı bir vücuda sahip olmalarına rağmen çok hızlı koşabilmeleri
- Yaşamlarının büyük çoğunluğunu okyanuslarda geçirmeleri
- Çok iyi yüzmeleri ve saatlerce buzlu sularda kalabilmeleri
- Yaşadıkları bölgenin en yırtıcı hayvanları olmaları

2. Kutup ayıları, “dünyada yaşayan en büyük kara etoburu” unvanına sahiptir. Bunun nedenini yazınız.

3. Kutup ayıları neden çoğunlukla fokları avlamaktadır?

Çünkü:

4. Kutup ayıları; yaşamının çoğunu okyanusta, okyanus kıyısında ya da okyanustaki deniz buzlarının üzerinde geçirir. Bu nedenle onlara verilen ikinci ad nedir?

5. Büyük vücuda sahip kutup ayıları, ince buz üzerinde yürürken buza uygulanan basıncı çevreye yayarak buzun kırılmasını engeller. Bunu nasıl sağlarlar?

6. Hangisi kutup ayıları için kürklerini özel kılan (yapan) nedenlerden biri değildir?

- A. Yuva yerine kullandıkları sığınakları gibi olması
- B. Derilerine, güneş ışınlarının direkt temasını sağlaması
- C. Uzun saatler suda kalsalar bile onları ıslanmaktan koruması
- D. Yalıtım malzemeleri gibi soğğun içeri girmesini, sıcakın dışarı kaçmasını engellemesi

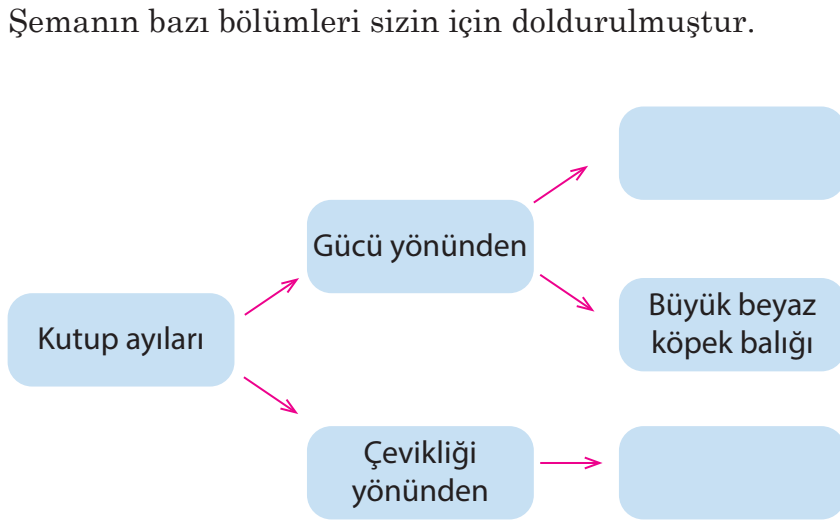
7. Kutup ayılarının üçüncü göz kapağına sahip olmaları onlara nasıl bir yarar sağlar?
- A. Gözlerini kamaştırır.
 - B. Kar körlüğünü engeller.
 - C. Işığın etkisini arttırır.
 - D. Gözlerinin büyümesini sağlar.

8. Tabloda kutup ayılarına ait özellikler verilmiştir. Doğru olanları işaretleyiniz.

	Doğru
Gelişmiş koku alma duyuları sayesinde avlarını burunlarıyla kolayca algılayabilirler.	
Suda yüzerken ön ayaklarını kürek, arka ayaklarını dümen gibi kullanırlar.	
Çevrelerindeki doğal bitkisel besinlerle beslenirler.	
Vücutlarındaki yağı yakarken açığa çıkan su ile vücutlarının su ihtiyacını giderirler.	
Uzun, kalın, kıvrık, keskin ve sağlam tırnaklarıyla avlarını yakalar ve buz ya da kar üzerinde kaymadan hareket edebilirler.	

9. Kutup ayılarının, okyanusta ve deniz buzlarının üzerinde yaşamalarını sağlayan özelliklerini düşününüz. Bu özellikleri belirten en genel ifade hangisidir?
- A. Derileri siyah da olsa tüyleri şeffaf renklidir.
- B. Beşer santimetre uzunluğunda kalın, kıvrık, keskin tırnakları vardır.
- C. Bazı organ ve vücut özellikleriyle yaşadıkları ortama uyum sağlarlar.
- D. Dişi kutup ayıları hamile kaldıklarında kendilerine sığınak yapar.

10. Metinde kutup ayıları, gücü ve dayanıklılığıyla bilinen bazı hayvanlarla karşılaştırılarak anlatılmıştır. Buna göre, şemada boş bırakılan yerlere uygun hayvan isimlerini yazınız.

meb.gov.tr

Ölçme, Değerlendirme
ve Sınav Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

4.SINIF

OKUMA BECERİLERİ
METİNLER VE SORULARI